

מקרא פשוט

תורה • נביאים • כתובים

מהדורה מפוסקת ומעוצבת

התקין: אבי שויקה

תורה

Dr. Avi Shveka
Mikra Pashut – Tora

ד"ר אבי שויקה
מקרא פשוט – תורה

עורך אחראי: אבישי מגנצא
עורכת משנה: קרן מליץ
עיצוב פנים ועימוד: רינה בן גל
עטיפה: אליהו משגב ושמואל לעסרי

© כל הזכויות שמורות להוצאת קורן, 2024

ספרי מגיד, הוצאת קורן
ת"ד 4044 ירושלים 9104001
טל': 02-6330530 פקס: 02-6330534

www.korenpub.co.il

אין לשכפל, להעתיק, לצלם, להקליט, לאחסן במאגר מידע, לשדר או לקלוט בכל דרך או בכל אמצעי אלקטרוני, אופטי, מכני, או אחר כל חלק שהוא מן החומר שבספר זה. שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר הכלול בספר זה, אסור בהחלט אלא ברשות מפורשת בכתב מהמוציא לאור.

מקרא פשוט, חומש, מסת"ב 978-965-526-376-3
מקרא פשוט, סט שלם, מסת"ב 978-965-526-380-0

Printed in the PRC

ועדת ההיגוי
יו"ר – ד"ר אבי שויקה

חברי הועדה:
הרב חיים סבתו
הרב יובל שרלו
פרופ' חגי משגב
פרופ' נועם מזרחי
ד"ר הלל גרשוני
אייל פישלר
אבישי מגנצא

ראש ישיבת "ברכת משה", מעלה אדומים
ראש ישיבת "אורות שאול", תל אביב
האוניברסיטה העברית בירושלים
ראש החוג למקרא, האוניברסיטה העברית בירושלים
חוקר, עורך ומתרגם
מנכ"ל מכון "מעליות" למחקר והוצאת ספרים
נציג הוצאת קורן

מזכיר הועדה: יוני שויקה

מלאכת המחקר למפעל זה נעשתה בשיתוף "מכון מעליות"
למחקר והוצאת ספרים, שליד ישיבת "ברכת משה" מעלה
אדומים, ותודתנו נתונה להם.

מהדורה זו יוצאת לאור בתמיכתה של החברה לחקר המקרא
מיסודו של דוד בן גוריון

© כל הזכויות שמורות

מהדורה זו מוקדשת לזכרו הטוב של

החכם השלם

איש תורה ומדע

אציל הנפש ויקר הרוח

פרופ' **יעקב מנחם שויקה** ע"ה

זכה וזיכה את הרבים במפעליו הגדולים

ועשה לתורה שלא תשתכח מישראל

קהיר תרצ"ו - ירושלים תש"ף

תוכן העניינים

יא	כתר שם טוב.....
	ושום שכל – הרב חיים סבתו,
יד	ראש ישיבת "ברכת משה", מעלה אדומים.....
	בפתח הספר – פרופ' נועם מזרחי –
טז	ראש החוג למקרא, האוניברסיטה העברית בירושלים.....
כ	מבוא – ד"ר אבי שויקה, עורך המהדורה.....
כט	מלאכת המהדורה – ד"ר אבי שויקה, עורך המהדורה.....
מט	מבוא לתורה.....

מבוא

בהתרגשות, בחרדת קודש, ומתוך תחושת אחריות עמוקה, אנו מגישים לקורא מהדורה חדשה זו של ספר הספרים, הכוללת, כמעט לראשונה, פיסוק מודרני מלא – מהדורה שעוצבה בתשומת לב רבה במטרה לעשות את הקריאה בתנ"ך קלה, נוחה ונעימה ככל שניתן, ולאפשר לקורא להבין את הכתוב בכוחות עצמו, ולעמוד על משמעותו גם ללא פירושים.

מהדורת תנ"ך זו שבידיכם נאמנה לחלוטין לנוסח המסורה, בלי להוסיף ובלי לגרוע. אכן, די לפתוח את הספר במקום אקראי כדי להיווכח עד כמה שונה מראה הדף מן המקובל. ובאופן טבעי, ככל דבר חדש שטרם הורגלנו בו, יכולה מהדורה זו לעורר תמיהה על הנחיצות שבה, ואולי אף על הלגיטימיות שלה: הרי כבר התרגלנו למראה מסוים של התנ"ך המודפס, לתבנית חזותית מקובלת המתאימה לו לכאורה כספר עתיק ומקודש. הצגתו של התנ"ך בלבוש חדש, כמו היה ספר מודרני, עלולה להיראות במחשבה ראשונה כהעזה מופלגת, ואף, חלילה, כמעין חילול הקודש. מתבקש אפוא לפרוש כאן, ולו בקצרה, את הרקע והשיקולים שהביאו אותנו להיחלץ למפעל זה, את המטרות שהצבנו לנגד עינינו, את העקרונות שקבענו כדי להשיגן, ואת הדרכים שבהן יושמו עקרונות אלה עד להפקת הכרך שאתם אווזים בידכם.

זכה עם ישראל מכל אומות העולם, ששפת התנ"ך היא שפתו. כמעט לכל לשון בעולם תורגם התנ"ך, אולם רק עם ישראל יכול לקרוא אותו בשפת המקור, בלי להשקיע שנים בהכשרה מיוחדת לכך. ובדורותינו נכפלה זכות זו, שכן זכינו לנס של תחיית העברית. אמת, העברית המדוברת בפנינו כיום אינה זהה ללשון המקרא. בין שני רבדים אלה של העברית, הרחוקים כל כך בזמן, קיימים הבדלים משמעותיים בכל תחום לשוני (ובמיוחד בתחביר ובסמנטיקה), שמקשים על הבנת הכתוב. על כן גם דוברי עברית בימינו נעזרים בדרך כלל בפירושים שונים בבואם לקרוא תנ"ך. ואכן, בהמשך לפירושים הקלאסיים של רבותינו הראשונים, יוצאים בימינו לא מעט פירושים עבריים חדשים לתנ"ך,

חלקם מצוינים. אך לצד הברכה הרבה שבפירושים, כל פירוש מהווה בסופו של דבר חציצה בינינו ובין הטקסט. מחוייית קריאה בלתי אמצעית, מיצירת ספרות עילאית המרתקת והסוחפת את הקורא כמות שהיא, הופכים סיפורי התנ"ך, חזונות נביאיו ושירת משורריו – מושא ללימוד וטקסט לפענוח. אולם המקרא, כפי ששמו מעיד, נועד לקריאה, לא ללימוד. כמובן ניתן ורצוי גם ללמוד אותו, אך זאת לאחר קריאתו הבלתי-אמצעית, ולא במקומה. ואכן כך, באופן בלתי אמצעי, קוראים בתנ"ך אנשים רבים שאינם דוברי עברית, ושהתנ"ך תורגם ללשונם תרגום שוטף וקל לקריאה. המצב שנוצר הוא אפוא אבסורד: בעוד דוברי כל לשון בעולם יכולים לקרוא את התנ"ך בשפתם קריאה פשוטה וטבעית – דוברי עברית אינם קוראים את התנ"ך, אלא לומדים אותו. זכותו המיוחדת של עם ישראל הופכת עקב כך לעושר השמור לבעליו לרעתו. כדי לענות במידת מה על הצורך שנוצר, באו לעולם לאחרונה מהדורות ש"מתרגמות" את התנ"ך לעברית מודרנית, או לעברית קלה. באחדות מהן נעשה דבר זה מתוך אידאולוגיה, בטענה מוצהרת שהעברית המקראית ולשונונו היום הן שתי שפות שונות, ועל כן דין העברית המודרנית כדין כל שפה זרה שאליה התנ"ך מתורגם. באחרות – רובן מהדורות של התורה בלבד, שמיועדות בעיקר לילדים – נעשה הדבר בלא הצהרות וכמעט בלי משים, במטרה פרקטית להקל על הילדים את לימוד פרשת השבוע. כך או כך זהו מצב מצער. גם אם מצליחים הקוראים במהדורות כאלו לעמוד על עיקר תוכן הכתוב, ברור שאין זה אלא צל חיוור ודהוי של המאור הגדול שבתנ"ך, שאינו מתנוצץ ומאיר בשלל תפארת צבעיו אלא כשהוא נקרא בנוסחו המקורי, כנתינתו. אמונתנו, שמכוחה ניגשנו אל המפעל שלפניכם, היא שהמאור בתנ"ך כמות שהוא, ככתבו וכלשונו, יכול להאיר לכל אדם דובר עברית, בלא הבדל רקע וגיל. גם ילדים יכולים לקרוא את התנ"ך במקורו ולהבין את שהם קוראים. אנו מודעים לכך שקביעה זו יכולה להישמע כמשאלת לב שאינה עומדת במבחן המציאות, אולם לדעתנו עד היום מבחן זה לא היה לגמרי הוגן, משום שעד היום הוצע התנ"ך לציבור, מתוך גישה מסורתית מובנת וטבעית, במתכונת שאינה מקלה על קריאתו. מהדורות התנ"ך הנפוצות מציגות את הטקסט, כידוע, ללא פיסוק. כמו כן נראה העמוד בדרך כלל כבלוק טקסטואלי אחיד, כמעט ללא חלוקה לפסקאות. לעומת זאת מעוטור הכתוב בסימני הטעמים, שמופיעים כמעט על כל מילה ושאינם מוכרים לרוב הקוראים בימינו, על כל פנים לא מהקשר אחר. גם כמה מאפיינים נוספים מייחדים את צורת העמוד במהדורות התנ"ך הקיימות ומבדילים אותו מספרים רגילים, כפי שנפרט להלן.

צורת הצגה זו מקשה במידה ניכרת על הקורא המודרני, וגורמת לתחושת זרות שאינה מזמינה לגשת אל הכתוב.

ראש לכל, העובדה שהתנ"ך מוגש דרך כלל לקורא ללא פיסוק מודרני, מהווה מכשול לקריאה ולהבנה שקשה להפריז בהשפעתו. בימינו אין אדם נתקל בטקסט כל שהוא – יהיה זה בספר, בעיתון, או על מסך המחשב – שאינו מצויד במכלול סימני הפיסוק המודרניים. על פי רוב אין אנו מודעים עד כמה סימנים אלה נחוצים לקריאה, משום שאין לנו כמעט הזדמנויות להתנסות בקריאה בלעדית. אולם גם הספרים האהובים ביותר, כמו הספרים שילדים קוראים בשקיקה מרצונם החופשי, ייהפכו קשים מאוד לקריאה אם יודפסו ללא פיסוק (כפי שייזכר מי שידפיס עמוד מתוכם בצורה זו לשם ניסיון), ולא סביר שילדים, או אנשים בכל גיל, ירצו לקרוא בהם אם יודפסו באופן זה. תנאי ראשון למבחן הוגן ליכולתם של דוברי עברית לקרוא בתנ"ך קריאה שוטפת, אפוא, הוא להציע לפנייהם מהדורה של התנ"ך המפוסקת פיסוק מודרני.

למען האמת, עד שאנו באים להתנצל על ההעזה בהוצאת התנ"ך עם פיסוק מודרני, ראוי לתמוה על שנעשו כל כך מעט ניסיונות כאלו. למעשה, עד היום יצאה רק מהדורה אחת שעונה להגדרה זו, היא מהדורתו של ד"ר משה ענת, שראתה אור לפני למעלה מיובל שנים בהוצאת עם עובד. מהדורה זו ראויה לכל שבח על החלוציות שברעיון ועל איכות הפיסוק עצמו, אולם בשל השנים שחלפו אין בה עוד לספק את טעם הדור לטקסט קריא ונגיש. שבירת הכתוב לשורות קצרות שאין בהן יותר ממילים אחדות – גם בספרי הפרוזה – נראית מוזרה לקורא בימינו, ומפריעה לשטף הקריאה. גם מבחינות אחרות אין הפיסוק במהדורה זו הולם כל כך את ציפיותיו של הקורא היום (למשל, יש מעט מאוד שימוש במרכאות). מכל מקום, עם כל חשיבותה ההיסטורית של מהדורה זו, העובדה ששנים רבות כל כך לא יצאה מהדורה אחרת בפיסוק מודרני אומרת דרשני.

למעשה, פוסק התנ"ך עד היום לא פעם אחת אלא אלפי פעמים – אבל לא בעברית. התנ"ך תורגם כמעט לכל השפות; לאנגלית לבדה הוא תורגם יותר ממאה פעמים, ובממוצע בכל שנה רואה אור תרגום חדש. אין תרגום שאינו כולל פיסוק, וכל תרגום שונה מקודמיו, וממילא הוא דורש פיסוק שונה. הקורא דובר האנגלית יכול לבחור אפוא בין כמאה גרסאות שונות של התנ"ך מפוסק. לרשות קורא התנ"ך בשפתו המקורית עמדה עד היום, למרבה הפליאה, רק אפשרות אחת, שאף היא אינה מציגה טקסט רציף. את האנומליה הזאת מבקשת מהדורה זו לתקן.

כמובן, אין לצפות שעצם צורת ההצגה של הכתוב – ככל שהושקעו בה מאמצים ומחשבה – תאפשר לקורא, כשהיא לעצמה, להבין את התנ"ך בשלמות. כאמור, לשון המקרא שונה מן העברית של ימינו, ואפילו בהתעלם מפערי השפה יש בתנ"ך לא מעט פרקים קשים להבנה, מסיבות רבות ושונות. אולם מטרתנו אינה שהקורא יבין הכל, אלא שהוא יבין מספיק כדי למצוא עניין בכתוב ולא להתייאש מן הקריאה. אף קורא בתנ"ך איננו מבין כל מה שהוא קורא; גם כותב שורות אלה אינו מתיימר להבין בשלמות כל פסוק בתנ"ך. העוסקים בחינוך יודעים כי מוטב שרמת הלשון בספרי ילדים תהיה גבוהה במקצת מרמת הבנתו של הילד, כי דווקא הדברים שאינם מובנים עד תום הם אלה שמושכים את הלב, מציתים את הדמיון, ובסופו של דבר נחרתים בזיכרון. על כן סירבנו להצעות לכלול במהדורה ביאורים למילים קשות וכיוצא בזה. כמובן, הקורא מוזמן לעיין כאוות נפשו בכל הספרות הפרשנית שנכתבה על התנ"ך. אולם אמונתנו עזה שגם כמות שהוא, ללא כחל ושרק, יכול הכתוב – אם הקושי בהבנתו יהיה נמוך מרף מסוים – לעורר את עניינו של הקורא ולדבר אל לבו.

עקרון-העל שהנחה אותנו בהכנת מהדורה זו, הוא להציג את התנ"ך במתכונת הדומה ביותר לספר קריאה עברי רגיל שרואה אור בימינו. זאת במטרה לשבור את מחסום הזרות החוצץ בין הקורא ובין הטקסט העתיק והמקודש, להקל ולהנעים את הקריאה בו ככל שניתן, ולעודד את הקורא לראות בתנ"ך ספר קריאה, ולא דווקא ספר לימוד. הוספת פיסוק מודרני היא האמצעי הבולט ביותר להשגת מטרה זו, ואולי החשוב ביותר, אך בשום פנים לא היחיד. כדי לשוות למהדורה פנים עדכניות וידידותיות לקורא, ויתרנו על כמה מן המאפיינים הקבועים של מהדורות התנ"ך הרגילות, מצד אחד, והוספנו אלמנטים מהותיים שלא מצויים בהן, מצד שני, כפי שנפרט מיד.

תחילה נעיר על מה שלא שינינו. אף שכמעט כל הספרים שנדפסים כיום בעברית, ואינם ספרי ילדים או ספרי שירה, נדפסים ללא ניקוד – לא ויתרנו על הניקוד. בגלל ההבדלים הרבים במורפולוגיה, באוצר המילים ובתחומים אחרים בין עברית מקראית לעברית מודרנית, שעליהם נוסף הכתיב החסר של הטקסט המקראי, במקרים רבים דוברי עברית היום לא יוכלו לדעת כיצד להגות – וממילא, גם לא כיצד לפענח – את המילים, אם הטקסט יוצג ללא ניקוד. על כן החלטנו להיצמד לטקסט המקראי באותיותיו ובניקודו המסורתי. לעומת זאת ויתרנו על סימני הטעמים. במקורם, אמנם, מילאו סימנים

במהדורה זו חילקנו את התנ"ך לפרקים מחדש, ועל כן לא היה מקום להשאיר את החלוקה הישנה. למרות כל האמור, כדי לאפשר למי שרגיל למצוא הפניות בקלות להמשיך לעשות כך גם במהדורתנו, ציינו בראש כל עמוד, בשוליים הפנימיים, היכן מתחיל ומסתיים העמוד לפי חלוקת התנ"ך המקובלת.

עד כאן דברים שנמנענו מהם במהדורתנו, ומכאן נבוא לפרש אלו דברים עשינו כדי להפוך את הכתוב המקראי קל ונעים לקריאה, ולתת למהדורה שבידיכם מראה ידידותי ועדכני. כדי לא למתוח יתר על המידה את סבלנותו של הקורא, השארנו את פירוט הדברים ואת ההסברים המלאים למסמך הנספח למבוא זה, "מלאכת המהדורה", וכאן רק נעמוד בקיצור נמרץ על שלושת היסודות שעליהם הושתתה מהדורה זו: על פיסוק הטקסט, על חלוקתו, ועל עיצובו. ראשית, טקסט התנ"ך פוסק פיסוק מודרני מלא, העושה שימוש מירבי בכל אמצעי ההבעה העומדים לרשותנו כיום. בשונה ממהדורות מסוימות של פירושים למקרא (לא של תנ"ך לבדו) הקיימות כיום, שבהן הכתוב מפוסק למחצה או לשליש – בעיקר על ידי החלפת סימן הנקודתיים שבסופי פסוקים בנקודה, הוספת סימני פסיק בתוך המשפט, ופה ושם שימוש ספורדי בסימן שאלה או בסימן קריאה – במהדורה זו ניגשנו למלאכת הפיסוק באופן יסודי, מקיף ושיטתי, שמרחיב פי כמה את היכולת להבהיר את הכתוב ולהאיר את דקויותיו בהשוואה לפיסוק שמרני. על התועלת שבפיסוק לקריאה השוטפת כבר עמדנו לעיל. על כך נוסיף כאן שפיסוק מלא יכול לסייע גם בהנהרת כתובים קשים, ולגרום לקורא המעיין לראות בהם פנים חדשות, ולחשוב עליהם בדרכים שיאפשרו לו להגיע בעצמו להבנתם.

שנית, טקסט התנ"ך חולק מחדש בכל הרמות – החל מן המשפט הבודד (לא נצמדנו לחלוקה הקיימת לפסוקים), דרך חלוקה לפסקאות, חלוקה מחודשת לפרקים, ועד חלוקת הספר בכללו; ועוד נוספה על אלה דרגת חלוקה נוספת, כמפורט בנספח. החלוקה ההיררכית של הכתוב מוצגת בצורה ברורה ושקופה מבחינה עיצובית, ומקלה מאוד על הקורא לתפוס את העניין בכללותו, ואת היחס של הקטע שהוא קורא כעת הן להקשרו המידי והן להקשרו הרחב, כבר על ידי התבוננות בעמוד. זוהי הפעם הראשונה שנעשית חלוקה חדשה של התנ"ך (בכל הלשוונות שאליהן תורגם) מאז החלוקה המקובלת לפרקים, שנעשתה לפני כשמונה מאות שנה.

שלישית, בכל ספרי התנ"ך הטקסט מעוצב מבחינה ויזואלית – בהיבט של חלוקתו לשורות, מיקומו וכולי – באופן המתאים ביותר עם הסוגה

המסוימת של הספר, הפרק או הפסקה, ומבליט את מבנהו של הקטע הספציפי, את אופיו ואת הגיונו הפנימי. כל פרקי השירה (חלקים גדולים בתנ"ך הם שירה) מעוצבים כשירה, על פי שיקולים אסתטיים וענייניים כאחד, באופן המבליט את תכונותיו הפואטיות של הכתוב, כמו חלוקה לצלעות, תקבולת וכדומה. רשימות מעוצבות באופן המקל ביותר על הקורא לתפוס את המבנה שלהן, וכן הלאה. עיצובו המוקפד והמחושב של הטקסט במהדורתנו מסייע מאוד לקלוט, בדרך בלתי אמצעית, את תוכנו של הקטע המסוים, את מבנהו, ואת המאפיינים המיוחדים בו; בסוגות מסוימות יכול העיצוב להועיל להבנה אפילו יותר מן הפיסוק.

כמובן, כל אחד מהיבטים אלה – הפיסוק, החלוקה והעיצוב – אינו עומד בפני עצמו; הם משתלבים זה בזה ומסייעים זה את זה. יסוד משותף לשלושתם הוא שהם מתבססים על פרשנות מסוימת של הכתוב. בנספח "מלאכת המהדורה" הרחבנו ביסודות שעליהם נעשתה מלאכת הפרשנות שבמהדורה זו; כאן נציין רק כי כל אחד ממרכיבים אלה (הפיסוק, החלוקה והעיצוב) משקפים הכרעות פרשניות של המהדיר כמעט בכל פסוק בתנ"ך. הקו המנחה את עבודתנו היה ההבנה הפשוטה והסבירה ביותר של הכתוב, על פי פשוטו של מקרא. הקורא החפץ להפיק את מירב התועלת מן המהדורה, ולהבין טוב יותר את המטרות שביקשנו להשיג בכל אחד מהיבטים הנ"ל ואת הכללים שעל פיהם עבדנו, מוזמן לעיין בנספח "מלאכת המהדורה". אף שמטרת המהדורה להפוך את התנ"ך לנגיש ולקריא גם ללא הקדמות, ואנו מקווים שהיא אכן מדברת בעד עצמה – יש בהסברים המפורטים שם להועיל לקורא המעיין, השואף להבנה עמוקה יותר. הסברים פרקטיים וממוקדים יותר, לרבות דגשים לספרים הספציפיים, ניתן למצוא במבואות הקצרים שהקדמנו לכל אחד מהכרכים.

עוד לפני שניגשנו אל המלאכה, היה ברור לנו שמפעל חלוצי המבקש להגשים רעיון נועז כזה, להלביש את ספר הספרים הנצחי בלבוש חדש ועדכני, דורש שורה ארוכה של החלטות כבדות משקל הנוגעות כמעט לכל היבט במתכונתו ובעיצובו – החלטות שמוטב שלא יישא במשאן אדם אחד לבדו. על כן הוקמה, בתיאום עם השותפים למפעל, ועדת היגוי, שכללה רבנים ואנשי רוח, אנשי אקדמיה, ואנשי מקצוע מתחום המו"לות, ומהם מלומדים בעלי שם בתחומי המקרא, הספרות והלשון העברית: הרב חיים סבתו, הרב יובל שרלו, פרופ' חגי משגב, פרופ' נועם מזרחי, ד"ר הלל גרשוני, מר אייל פישלר ומר אבישי מגנצא.

תרומתה של ועדה זו לגיבוש המדיניות של המפעל ולעיצובה של המהדורה היתה מכרעת. הועדה התכנסה מדי כמה חודשים במהלך שנות העבודה על הפרויקט, כשחבריה, שעשו זאת בהתנדבות, פינו פעם אחר פעם מסדר יומם העמוס והגיעו לפעמים מרחוק כדי להשתתף בדיונים מעמיקים על השאלות והבעיות שהפכו לאט אך בעקביות לסדרה של החלטות, שרובן משוקעות בדברים הפרושים לפניכם במבוא זה ובמסמך "מלאכת המהדורה". תודתי העמוקה נתונה לכל אחד מהם. שניים מחברי הועדה – הרב חיים סבתו ופרופ' נועם מזרחי – אף תרמו הקדמות קצרות הממקמות מפעל זה בהקשרו ההיסטורי, זה מן הזווית התורנית וזה מן הזווית האקדמית. יעמדו כולם על הברכה.

עוד מקום איתי להודות לאנשים שעברו על כמה מן הספרים לפני פרסומם. חבר הועדה אייל פישלר קרא את ספרי יהושע ושופטים, והעיר עליהם לא מעט הערות חשובות. מר אמיתי שוה, איש לשון מובהק ובעל תואר שני בתנ"ך, בדק והגיה בקפדנות ובדייקנות יוצאות דופן את העבודה על ספרי שמואל ומלכים. חבר הועדה ד"ר הלל גרשוני קרא בתשומת לב רבה את ספר תרי עשר, והעיר עליו הערות רבות מאוד, ובדרך כלל מועילות מאוד. כולם עשו זאת בהתנדבות ותודתי הרבה נתונה להם. כמובן, האחריות לעריכתם הסופית של ספרים אלה, ובעיקר לשגגות ולאי־דיוקים שמן הסתם נפלו במהלך העבודה, היא עלי בלבד. שאר ספרי התנ"ך לא עברו קריאה נוספת, בשל מגבלות זמן ותקציב, ועל כן גם לו רציתי אין לי על מי לגלגל את האחריות לשגגות שיימצאו בהם. אנו מקווים שבעקבות מהדורה ראשונה זו, וההערות שבלי ספק נקבל בעקבותיה, יבואו מהדורות נוספות, שבהן נוכל לתקן את מה שיימצא טעון תיקון.

בכל מלאכת ההפקה של המהדורה, שכללה טיפול בכל ההיבטים העסקיים, הכספיים והמנהליים של הפרויקט, נשא ללא לאות אחי, יוני שויקה, שיזם את הפקתה לזכרו של אבינו, פרופ' יעקב שויקה, לאחר פטירתו בקיץ תש"ף (ראו הקדמה לזכרו מאת אחי רוני שויקה). במסירותו המוחלטת למפעל הוא חסך ממני כל עיסוק מנהלי ובירוקרטי, וכך הניח לי להישאר במקום שבו אני מרגיש בנוח, כלומר בין פסוקי התנ"ך. הוא אף נטל על שכמו את תפקיד מזכיר ועדת ההיגוי, ובכך ייעל מאוד את עבודתה, כשהוא דואג ללא הרף שהדיונים המעמיקים והמלומדים יתורגמו בסופו של דבר להחלטות מעשיות וקונקרטיות. מהדורה זו לא יכלה לבוא לעולם בלעדיו, ואני מודה לו מכל לבי על שסיפק לי את התנאים הדרושים להוצאתה לאור. הוא אף נטל

חלק פעיל ומשמעותי בשלבים האחרונים של המפעל, שכללו בעיקר הגהות חוזרות ונשנות ותיקוני עיצוב סופיים. בתו הצעירה, שרה הלל, סייעה על ידו במסירות במשימות אלה, ועשתה זאת בדייקנות ובתחושת אחריות שאינן אופייניות לגילה. אני מנצל הזדמנות זו להביע לה מעט מהערכתתי וחיבתתי. כאמור מהדורה זו מוקדשת לזכרו הטוב של אבי מורי, פרופ' יעקב שויקה הכ"מ, שממנו רובי תורתתי. המשפחה כולה נשאה בעול המימון של הוצאתה לאור. אני מודה לכל אחד מאחיי ואחיותי שסייעו במלאכה, ומעל כולם לאמי מורתתי, שרה שויקה, שעמסה את נטל המימון הכבד בעיקר על שכמה. אמי נטעה בי את האהבה לתנ"ך מגיל צעיר מאוד ועודדה אותי כל חיי ללמוד תנ"ך, ושלי ושלכם – שלה.

שורות אלה נכתבות בשעה שעת צרה היא ליעקב, ומדינת ישראל שרויה בעיצומה של מלחמה נגד אויב אכזרי ורצחני. בימים שבהם נדמה כאילו החושך מכסה ארץ, אין לנו אלא לעשות כמיטב יכולתנו להרבות אור, אורה של תורה. אנו מקווים בכל לב שמהדורה זו תסייע להאחיב את התנ"ך על כל שדרות העם ולהרבות את העיסוק בו, ויתקיימו בנו במהרה דברי הנביא: לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי, כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים.

אבי שויקה

ירושלים, טבת ה'תשפ"ד

בראשית

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ.
וְהָאָרֶץ הִיְתָה תֵהוֹ וְבִהוּ, וְחֹשֶׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם, וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: "יְהִי אוֹר!"

וַיְהִי אוֹר.

וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב – וַיְבַדֵּל אֱלֹהִים בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ. וַיִּקְרָא
אֱלֹהִים לְאוֹר "יוֹם", וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא "לַיְלָה".

וַיְהִי עֶרֶב, וַיְהִי בֹקֶר – יוֹם אֶחָד.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: "יְהִי רִקִיעַ בְּתוֹךְ הַמַּיִם, וַיְהִי מִבְּדִיל בֵּין מַיִם לְמַיִם."

וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת הַרְקִיעַ, וַיְבַדֵּל בֵּין הַמַּיִם אֲשֶׁר מִתַּחַת לְרִקִיעַ וּבֵין הַמַּיִם אֲשֶׁר
מֵעַל לְרִקִיעַ; וַיְהִי כֵן. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְרִקִיעַ "שָׁמַיִם".

וַיְהִי עֶרֶב, וַיְהִי בֹקֶר – יוֹם שֵׁנִי.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: "יִקְוּוּ הַמַּיִם מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם אֶל מְקוֹם אֶחָד, וְתִרְאָה הַיַּבְּשָׁה."

וַיְהִי כֵן. וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לַיַּבְּשָׁה "אָרֶץ", וְלַמְקוֹה הַמַּיִם קָרָא "יַמִּים".

וַיִּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: "תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב, מִזְרִיעַ זֶרַע; עֵץ פְּרִי, עֵשֶׂה פְּרִי לְמִינֹו
אֲשֶׁר זָרְעוּ בּוֹ – עַל הָאָרֶץ."

וַיְהִי כֵן. וַתּוֹצֵא הָאָרֶץ דָּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ זֶרַע לְמִינֵהוּ, וְעֵץ פְּרִי אֲשֶׁר זָרְעוּ
בּוֹ לְמִינֵהוּ.

וַיִּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב.

וַיְהִי עֶרֶב, וַיְהִי בֹקֶר – יוֹם שְׁלִישִׁי.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: "יְהִי מְאֹרֶת בְּרִקְיעַ הַשָּׁמַיִם, לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלַּיְלָה. וְהָיוּ לְאוֹתוֹת, וּלְמוֹעֲדִים, וּלְיָמִים וְשָׁנִים; וְהָיוּ לְמְאֹרֶת בְּרִקְיעַ הַשָּׁמַיִם, לְהַאִיר עַל הָאָרֶץ."

וַיְהִי כֵן. וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת שְׁנֵי הַמְּאֹרֹת הַגְּדֹלִים – אֶת הַמְּאֹרֶת הַגָּדֹל לְמַמְשֶׁלֶת הַיּוֹם, וְאֶת הַמְּאֹרֶת הַקָּטָן לְמַמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה; וְאֵת הַכּוֹכָבִים. וַיִּתֵּן אֹתָם אֱלֹהִים בְּרִקְיעַ הַשָּׁמַיִם – לְהַאִיר עַל הָאָרֶץ, וּלְמַשֵּׁל בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, וּלְהַבְדִּיל בֵּין הָאוֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב.

וַיְהִי עֶרֶב, וַיְהִי בֹקֶר – יוֹם רְבִיעִי.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: "יִשְׂרְצוּ הַמַּיִם שְׂרָץ נֶפֶשׁ חַיָּה. וְעוֹף יַעֲוֹפֵף עַל הָאָרֶץ, עַל פְּנֵי רִקְיעַ הַשָּׁמַיִם."

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִים הַגְּדֹלִים, וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הַרְמֵשֶׁת אֲשֶׁר שְׂרָצוּ הַמַּיִם – לְמִינֵהֶם; וְאֵת כָּל עוֹף כָּנָף, לְמִינֵהוּ.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב. וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים, לֵאמֹר: "פְּרוּ וּרְבוּ, וּמְלֵאוּ אֶת הַמַּיִם בַּיָּמִים; וְהָעוֹף יִרֶב בְּאָרֶץ!"

וַיְהִי עֶרֶב, וַיְהִי בֹקֶר – יוֹם חַמִּישִׁי.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: "תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ: בְּהֵמָה, וְרֶמֶשׂ, וְחַיִּתוֹ אָרֶץ – לְמִינָהּ."

וַיְהִי כֵן. וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת חַיַּת הָאָרֶץ לְמִינָהּ, וְאֵת הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ, וְאֵת כָּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינָהּ.

וַיֵּרָא אֱלֹהִים כִּי טוֹב.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: "נַעֲשֵׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ, כְּדְמוּתֵנוּ – וַיִּרְדּוּ בְדִגְתַּת הַיָּם, וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם, וּבְבְּהֵמָה, וּבְכָל הָאָרֶץ, וּבְכָל הַרְמֵשׂ הַרְמֵשׂ עַל הָאָרֶץ."

וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ; בְּצַלְם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ. זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם. וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים. וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים: "פְּרוּ וּרְבוּ, וּמְלֵאוּ אֶת הָאָרֶץ, וּכְבִּשְׁתֶּה! וַיִּרְדּוּ בְדִגְתַּת הַיָּם, וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם, וּבְכָל חַיַּת הַרְמֵשֶׁת עַל הָאָרֶץ."

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים: "הִנֵּה נִתְּתִי לָכֶם אֶת כָּל עֵשֶׂב זֶרַע זֶרַע אֲשֶׁר עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ, וְאֶת כָּל הָעֵץ אֲשֶׁר בּוֹ פְּרִי עֵץ זֶרַע זֶרַע – לָכֶם יִהְיֶה לְאֹכְלָהּ. וְלִכֹּל חַיַּת הָאָרֶץ, וְלִכֹּל עוֹף הַשָּׁמַיִם, וְלִכֹּל רוֹמֵשׁ עַל הָאָרֶץ אֲשֶׁר בּוֹ נֶפֶשׁ חַיָּה – אֶת כָּל יֶרֶק עֵשֶׂב לְאֹכְלָהּ." וַיְהִי כֵן.

וַיְרֵא אֱלֹהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה – וַהֲנִה טוֹב מְאֹד.

וַיְהִי עֶרְב, וַיְהִי בֹקֶר – יוֹם הַשְּׁשִׁי.

וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צְבָאָם. וַיְכַל אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה.

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ; כִּי בּוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת.

אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהִבְרָאָם.

ביום עשות יהוה אלהים ארץ ושמים – וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ, וכל עשב השדה טרם יצמח; כי לא המטיר יהוה אלהים על הארץ, ואדם אין לעבד את האדמה. ואד יעלה מן הארץ, והשקה את כל פני האדמה.

וייצר יהוה אלהים את האדם עפר מן האדמה, ויפח באפיו נשמת חיים; ויהי האדם לנפש חיה.

ויטע יהוה אלהים גן בעדן מקדם, וישם שם את האדם אשר יצר. ויצמח יהוה אלהים מן האדמה פל עץ נחמד למראה וטוב למאכל. ועץ החיים בתוך הגן, ועץ הדעת טוב ורע.

ונהר יצא מעדן להשקות את הגן. ומשם יפרד, והיה לארבעה ראשים:

שם האחד – "פישון", הוא הסבב את כל ארץ החוילה, אשר שם הזהב (וזהב הארץ ההוא טוב; שם הבדלח ואבן השהם).

ושם הנהר השני – "גיחון", הוא הסובב את כל ארץ כוש.

ושם הנהר השלישי – "תדקל", הוא ההלך קדמת אשור.

והנהר הרביעי – הוא פרת.

ויקח יהוה אלהים את האדם וינחהו בגן עדן, לעבדה ולשמרה.

ויצו יהוה אלהים על האדם לאמר: "מכל עץ הגן אכל תאכל. ומעץ הדעת טוב ורע – לא תאכל ממנו; כי ביום אכלה ממנו – מות תמות!"

ויאמר יהוה אלהים: "לא טוב היות האדם לבדו; אעשה לו עזר כנגדו."

וייצר יהוה אלהים מן האדמה כל חית השדה, ואת כל עוף השמים – ויבא אל האדם, לראות מה יקרא לו; וכל אשר יקרא לו האדם, נפש חיה – הוא שמו. ויקרא האדם שמות לכל הבהמה, ולעוף השמים, ולכל חית השדה; ולאדם – לא מצא עזר כנגדו.

ויפל יהוה אלהים תרדמה על האדם, ויישו; ויקח אחת מצלעותיו, ויסגר בשר תחתנה. ויבן יהוה אלהים את הצלע אשר לקח מן האדם לאשה, ויבאה אל האדם.

וַיֹּאמֶר הָאָדָם "זֹאת הַפֶּעַם עָצָם מִעֲצָמִי, וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי! לְזֹאת יִקְרָא 'אִשָּׁה', כִּי מֵאִישׁ לָקַחְהָ זֹאת."

עַל כֵּן יַעֲזֹב אִישׁ אֶת אָבִיו וְאֶת אִמּוֹ – וְדָבַק בְּאִשְׁתּוֹ, וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד.

וַיְהִיו שְׁנֵיהֶם עֲרוּמִים – הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ – וְלֹא יִתְבַּשְׂשׁוּ.

וְהִנְחֹשׁ הָיָה עָרוֹם מִכֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהִים. וַיֹּאמֶר אֵל הָאִשָּׁה:
"אֵף כִּי אָמַר אֱלֹהִים: לֹא תֹאכְלוּ מִכָּל עֵץ הַגֵּן –

וּתְאָמַר הָאִשָּׁה אֶל הַנְּחֹשׁ: "מִפְּרֵי עֵץ הַגֵּן נֹאכַל. וּמִפְּרֵי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּתוֹךְ הַגֵּן – אָמַר
אֱלֹהִים: לֹא תֹאכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְעוּ בוֹ, פֶּן תָּמָתוּן."

וַיֹּאמֶר הַנְּחֹשׁ אֶל הָאִשָּׁה: "לֹא מוֹת תָּמָתוּן. כִּי יִדַע אֱלֹהִים כִּי בַיּוֹם אֲכַלְכֶם
מִמֶּנּוּ – וּנְפַקְחוּ עֵינֵיכֶם, וְהִייתֶם בְּאֱלֹהִים, יִדְעֵי טוֹב וְרָע."

וּתְרָא הָאִשָּׁה כִּי טוֹב הָעֵץ לְמֹאכַל, וְכִי תֵאָוָה הוּא לְעֵינַיִם, וּנְחַמֵּד הָעֵץ
לְהַשְׂכִּיל – וּתְקַח מִפְּרִיָו וּתֹאכַל. וּתְתֵן גַּם לְאִשָּׁה עִמָּהּ, וַיֹּאכַל.

וּתְפַקְחָה עֵינֵי שְׁנֵיהֶם; וַיִּדְעוּ כִּי עִרְמָם הֵם. וַיִּתְּפְרוּ עֲלֵהּ תֵאָוָה, וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם
חַגֹּרֹת.

וַיִּשְׁמְעוּ אֶת קוֹל יְהוָה אֱלֹהִים מִתְּהַלֵּךְ בְּגֵן לְרוּחַ הַיּוֹם. וַיִּתְחַבֵּא הָאָדָם וְאִשְׁתּוֹ
מִפְּנֵי יְהוָה אֱלֹהִים בְּתוֹךְ עֵץ הַגֵּן.

וַיִּקְרָא יְהוָה אֱלֹהִים אֶל הָאָדָם, וַיֹּאמֶר לוֹ: "אֵיכָה?"

וַיֹּאמֶר: "אֶת קוֹלְךָ שָׁמַעְתִּי בְּגֵן – וַאֲיָרָא, כִּי עִירָם אָנֹכִי, וְאֶחָבֵא."

וַיֹּאמֶר: "מִי הִגִּיד לְךָ כִּי עִירָם אָתָּה? הֲמוֹן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְבַלְתִּי אֲכָל מִמֶּנּוּ
אֲכַלְתָּ?!"

וַיֹּאמֶר הָאָדָם: "הָאִשָּׁה אֲשֶׁר נָתַתָּה עִמָּדִי – הוּא נָתַנָּה לִּי מִן הָעֵץ וַאֲכַל."

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים לְאִשָּׁה: "מָה זֹאת עָשִׂיתִי?!"

וּתְאָמַר הָאִשָּׁה: "הַנְּחֹשׁ הִשְׁיֵאֲנִי – וַאֲכַל."

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים אֶל הַנְּחֹשׁ: "כִּי עָשִׂיתָ זֹאת – אָרוּר אַתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל

חַיַּת הַשָּׂדֶה! עַל גַּחֲזֵךְ תֵּלֵךְ, וְעֵפֶר תֹּאכַל כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. וְאִיבָה אִשִּׁית בֵּינְךָ וּבֵין הָאִשָּׁה, וּבֵין זֶרְעֶךָ וּבֵין זֶרְעֶיהָ: הוּא יִשׁוּפָךָ רֹאשׁ - וְאַתָּה תִּשׁוּפֶנּוּ עֶקֶב.”
אֶל הָאִשָּׁה אָמַר: “הֲרֵבָה אֲרֵבָה עֲצָבוֹנְךָ וְהֲרֵבָה: בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים. וְאֶל אִישׁךָ תִּשְׁקֹתֶךָ - וְהוּא יִמְשָׁל בָּךְ.”

וּלְאָדָם אָמַר: “כִּי שָׂמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ, וְתֹאכַל מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר ‘לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ’ - אֲרוּרָה הָאָדָמָה בְּעִבּוּרָךָ! בְּעֶצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ. וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָךְ, וְאָכַלְתָּ אֶת עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה. בְּזַעַת אַפֶּיךָ תֹּאכַל לֶחֶם - עַד שׁוֹבֵבךָ אֶל הָאָדָמָה, כִּי מִמֶּנָּה לְקַחְתָּ; כִּי עֵפֶר אֶתָּה - וְאֶל עֵפֶר תִּשׁוּב.”

וַיִּקְרָא הָאָדָם שֵׁם אִשְׁתּוֹ “חַוָּה”, כִּי הוּא הָיְתָה אִם כָּל חַי.

וַיַּעַשׂ יְהוָה אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ כְּתַנּוֹת עוֹר, וַיִּלְבָּשֵׂם.

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֱלֹהִים: הֵן הָאָדָם הָיָה כְּאֶחָד מִמְּנוֹ, לְדַעַת טוֹב וָרָע. וְעַתָּה, פֶּן יִשְׁלַח יָדוֹ וְלָקַח גַּם מֵעֵץ הַחַיִּים, וְאָכַל - וְחַי לְעֹלָם!

וַיִּשְׁלַחְהוּ יְהוָה אֱלֹהִים מִגֵּן עֵדֶן, לְעַבְדֹת אֶת הָאָדָמָה אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׂם. וַיִּגְרֹשׁ אֶת הָאָדָם; וַיִּשְׁכֹּן מִקְדָּם לְגֵן עֵדֶן אֶת הַפְּרִימִים, וְאֶת הַטַּיִט הַחֲרֹב הַמִּתְהַפֵּקֶת - לְשֹׁמֵר אֶת דְּרָךְ עֵץ הַחַיִּים.

והאדם ידע את חוה אשתו, ובהר ותלד את קין. ותאמר: "קניתי איש את יהוה."
ותסוף ללדת את אחיו, את הבל.

ויהי הבל רעה צאן, וקין היה עבד אדמה.

ויהי מקץ ימים, ויבא קין מפרי האדמה מנחה ליהוה. והבל הביא גם
הוא - מבכרות צאנו, ומחלבהן. וישע יהוה אל הבל ואל מנחתו; ואל קין ואל
מנחתו לא שעה.

ויחר לקין מאד, ויפלו פניו.

ויאמר יהוה אל קין: "למה חרה לך, ולמה נפלו פניך? הלוא אם תיטיב - שאת;
ואם לא תיטיב - לפתח חטאת רבץ. ואלו תשוקתו, ואתה תמשל בו." ויאמר
קין אל הבל אחיו.

ויהי בהיותם בשדה - ויקם קין אל הבל אחיו, ויהרגהו.

ויאמר יהוה אל קין: "אי הבל אחיך?"

ויאמר: "לא ידעתי. השמר אחי אנכי?"

ויאמר: "מה עשית?! קול דמי אחיך צעקים אלי מן האדמה! ועתה - ארוך
אתה מן האדמה, אשר פצתה את פיה לקחת את דמי אחיך מידך. כי תעבד
את האדמה - לא תסוף תת כחה לך; נע ונד תהיה בארץ."

ויאמר קין אל יהוה: "גדול עוני מנשוא! הן גרשת אתי היום מעל פני האדמה,
ומפניך אסתתר, והייתי נע ונד בארץ; והיה כל מצאי - יהרגני!"

ויאמר לו יהוה: "לכן, כל הרג קין - שבעתים יקם."

וישם יהוה לקין אות, לבלתי הכות אתו כל מצאו.

ויצא קין מלפני יהוה. וישב בארץ נוד, קדמת עדן.

וידע קין את אשתו, ובהר ותלד את חנוך. ויהי בנה עיר; ויקרא שם העיר בשם
בנו, "חנוך".

וַיֵּלֶד לְחֲנוּךְ אֶת עֵיֶרֶד. וְעֵיֶרֶד יָלַד אֶת מְחוּיָאֵל, וּמְחוּיָאֵל יָלַד אֶת מְתוּשָׁאֵל,
וּמְתוּשָׁאֵל יָלַד אֶת לָמֶךְ.

וַיִּקַּח לוֹ לְמֶךְ שְׁתֵּי נָשִׁים: שֵׁם הָאֶחָת עֵדָה, וְשֵׁם הַשֵּׁנִית צֶלְהָ.
וַתֵּלֶד עֵדָה אֶת יִבְלָ – הוּא הָיָה אָבִי יֵשֶׁב אֹהֶל וּמְקָנָה.
וְשֵׁם אֶחָיו – יוֹבֵל; הוּא הָיָה אָבִי כָּל תַּנְפֵּשׁ כְּנוֹר וְעוֹגֵב.
וְצֶלְהָ גַם הוּא יָלְדָה, אֶת תּוֹבֵל קִיָּו – לַטֵּשׁ כָּל חֲרָשׁ נְחֹשֶׁת וּבְרָזָל. וְאַחֹת תּוֹבֵל,
קִיָּו – נַעֲמָה.
וַיֹּאמֶר לְמֶךְ לְנָשָׁיו:

עֵדָה וְצֶלְהָ – שְׁמַעְנוּ קוֹלִי,	נָשִׁי לְמֶךְ – הֲאֲזַנְּנָה אִמְרָתִי:
כִּי אִישׁ הֲרַגְתִּי לְפָצְעִי,	וַיֵּלֶד – לְחִבְרָתִי!
כִּי שִׁבְעַתִּים יָקָם קִיָּו;	וּלְמֶךְ – שִׁבְעִים וְשִׁבְעָה.

וַיֵּדַע אָדָם עוֹד אֶת אִשְׁתּוֹ, וַתֵּלֶד בֶּן. וַתִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ "שֵׁת" – "כִּי שָׂת לִי אֱלֹהִים
זָרַע אַחֲרַי תַּחַת הַבָּל, כִּי הֲרַגוּ קִיָּו."
וּלְשֵׁת גַּם הוּא יָלַד בֶּן, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ "אֲנוֹשׁ". אִזּוֹ הוֹחֵל לְקַרְא בְּשֵׁם יְהוָה.

זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם:

בְּיוֹם בָּרָא אֱלֹהִים אָדָם - בְּדַמּוֹת אֱלֹהִים עָשָׂה אֹתוֹ. זָכַר וַיִּקְבְּהָ בְּרָאִים; וַיִּבְרָךְ אֹתָם, וַיִּקְרָא אֶת שְׁמֵם "אָדָם" בְּיוֹם הַבְּרָאִים.

וַיְחִי אָדָם שְׁלֹשִׁים וּמֵאֵת שָׁנָה - וַיּוֹלֵד בְּדַמּוֹתוֹ, כְּצִלְמוֹ;

וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ "שֵׁת".

וַיְהִיו יָמֵי אָדָם אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת שֵׁת - שְׁמֹנֶה מֵאֹת שָׁנָה,

וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת.

וַיְהִיו כָּל יְמֵי אָדָם אֲשֶׁר חָי - תִּשְׁעַת מֵאֹת שָׁנָה וּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה,

וַיָּמָת.

וַיּוֹלֵד אֶת אֱנוֹשׁ.

שִׁבְעַת שָׁנִים וּשְׁמֹנֶה מֵאֹת שָׁנָה,

וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת.

וַיְהִיו כָּל יְמֵי שֵׁת - שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּתְשַׁע מֵאֹת שָׁנָה,

וַיָּמָת.

וַיּוֹלֵד אֶת קִיֵּן.

חֲמִשָּׁה עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאֹת שָׁנָה,

וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת.

וַיְהִיו כָּל יְמֵי אֱנוֹשׁ - חֲמִשָּׁה שָׁנִים וּתְשַׁע מֵאֹת שָׁנָה, וַיָּמָת.

וַיּוֹלֵד אֶת מֵהֶלְלָאֵל.

אַרְבָּעִים שָׁנָה וּשְׁמֹנֶה מֵאֹת שָׁנָה,

וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת.

וַיְהִיו כָּל יְמֵי קִיֵּן - עֶשְׂרֵת שָׁנִים וּתְשַׁע מֵאֹת שָׁנָה, וַיָּמָת.

וַיְחִי מֵהֶלְלָאֵל חֲמֵשׁ שָׁנִים וְשָׁשִׁים שָׁנָה, וַיּוֹלֵד אֶת יִרְדָּה.
 וַיְחִי מֵהֶלְלָאֵל אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת יִרְדָּה שְׁלֹשִׁים שָׁנָה וְשִׁמְנֵהּ מֵאוֹת שָׁנָה,
 וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת.
 חֲמֵשׁ וְתִשְׁעִים שָׁנָה וְשִׁמְנֵהּ מֵאוֹת
 שָׁנָה, וַיָּמָת. –

וַיְחִי יִרְדָּה
 שְׁתַּיִם וְשָׁשִׁים שָׁנָה וּמֵאֹת שָׁנָה,
 וַיְחִי יִרְדָּה אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת חֲנוּךְ
 וַיְחִי אֶת חֲנוּךְ.
 שְׁמֵנֵהּ מֵאוֹת שָׁנָה,
 וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת.
 שְׁתַּיִם וְשָׁשִׁים שָׁנָה וְתִשְׁעֵהּ מֵאוֹת
 שָׁנָה, וַיָּמָת. –

וַיְחִי חֲנוּךְ חֲמֵשׁ וְשָׁשִׁים שָׁנָה,
 וַיְתַהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים,
 אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת מֵתוֹשֶׁלַח
 וַיְחִי אֶת מֵתוֹשֶׁלַח.
 שְׁלֹשׁ מֵאוֹת שָׁנָה,
 וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת.
 חֲמֵשׁ וְשָׁשִׁים שָׁנָה וְשִׁלְשֵׁהּ מֵאוֹת שָׁנָה;
 וַיְתַהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים – וַאֲיַנְגּוּ, כִּי לָקַח אֹתוֹ אֱלֹהִים.

וַיְחִי מֵתוֹשֶׁלַח
 שְׁבַע וְשִׁמְנֵימֵהּ שָׁנָה וּמֵאֹת שָׁנָה,
 וַיְחִי מֵתוֹשֶׁלַח אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת לָמָךְ
 וַיּוֹלֵד אֶת לָמָךְ.
 שְׁתַּיִם וְשִׁמְוֵנִים שָׁנָה וְשִׁבְעֵהּ מֵאוֹת
 שָׁנָה,
 וַיּוֹלֵד בָּנִים וּבָנוֹת.
 תִּשְׁעֵהּ וְשָׁשִׁים שָׁנָה וְתִשְׁעֵהּ מֵאוֹת שָׁנָה,
 וַיָּמָת. –

וַיְחִי לָמָךְ
 שְׁתַּיִם וְשִׁמְנֵימֵהּ שָׁנָה וּמֵאֹת שָׁנָה –
 וַיּוֹלֵד בֶּן,
 וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ "נֹחַ", לְאֹמֶר:

”זֶה יִנְחַמְנוּ מִמַּעֲשֵׂנוּ וּמִעֲצָבוֹן יְדִינוּ, מִן הָאָדָמָה אֲשֶׁר אָרְרָה יְהוָה.“

וַיְחִי לְמֶדֶד אַחֲרֵי הוֹלִידוֹ אֶת נֹחַ
חֲמֵשׁ וְתִשְׁעִים שָׁנָה וְחֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה,
וַיֹּלֶד בָּנִים וּבָנוֹת.
וַיְשָׁבַע וְשִׁבְעִים שָׁנָה וַיִּשְׁבַּע מֵאוֹת שָׁנָה,
וַיָּמָת.

וַיְהִי נֹחַ בֶּן חֲמֵשׁ מֵאוֹת שָׁנָה -
וַיֹּלֶד נֹחַ אֶת שֵׁם, אֶת חָם וְאֶת יֶפֶת.

וַיְהִי כִּי הִחַל הָאָדָם לָרֵב עַל פְּנֵי הָאָדָמָה, וּבָנוֹת יָלְדוּ לָהֶם - וַיֵּרְאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים
אֶת בָּנוֹת הָאָדָם כִּי טֹבֹת הָנָה, וַיִּקְחוּ לָהֶם נָשִׁים מִכָּל אֲשֶׁר בָּחָרוּ.
וַיֹּאמֶר יְהוָה: לֹא יִדּוֹן רוּחִי בָאָדָם לְעַלְם, בְּשִׁגְם הוּא בָשָׂר; וְהָיוּ יָמָיו מֵאָה וְעֶשְׂרִים
שָׁנָה.
הַנִּפְלִים הָיוּ בְּאֶרֶץ בִּימֵי הָהֵם, וְגַם אַחֲרֵי כֵן - אֲשֶׁר יָבִאוּ בְנֵי הָאֱלֹהִים אֶל
בָּנוֹת הָאָדָם, וַיִּלְדוּ לָהֶם; הֵמָּה הַגִּבּוֹרִים אֲשֶׁר מֵעוֹלָם, אֲנָשֵׁי הַשָּׁמַיִם.

וַיֵּרָא יְהוָה כִּי רַבָּה רָעַת הָאָדָם בְּאֶרֶץ, וְכָל יֶצֶר מַחְשְׁבֹת לְבוֹ רַק רַע כָּל הַיּוֹם -
וַיִּנְחָם יְהוָה כִּי עָשָׂה אֶת הָאָדָם בְּאֶרֶץ, וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ.
וַיֹּאמֶר יְהוָה: אֲמַחֶה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה - מֵאָדָם עַד
בְּהֵמָה עַד רֶמֶשׂ וְעַד עוֹף הַשָּׁמַיִם; כִּי נַחֲמַתִּי כִּי עָשִׂיתָם.
וְנֹחַ מָצָא חֵן בְּעֵינַי יְהוָה.